

Побережець Г. С.

кандидат історичних наук

Миколаївський національний аграрний університет

Україна, Миколаїв

ann20081988ann@gmail.com

Переформування екологічної асоціації «Зелений світ» у Народний рух

України на Миколаївщині

Проаналізовано особливості становлення та переродження екологічної асоціації «Зелений світ» на Миколаївщині у політичну партію Народний рух України. Виявлено та описано проблеми, які почали виникати на шляху до реалізації запланованих дій екологічної асоціації.

***Ключові слова:** екологічна асоціація, політична партія, НРУ, державотворення, демократія.*

Широкою є джерельна база дослідження. Її основу складають матеріали, що містяться у фондах обласних державних архівів, а саме фонд Держархіву Миколаївської обл., Виконавчого комітету Миколаївської обласної Ради народних депутатів 1987–1991 рр. (ф. Р-992), Миколаївської обласної екологічна асоціація «Зелений світ» 1988–1990 рр. (ф. Р-6077), Миколаївського обласного комітету Комуністичної партії України, обкому КПУ, м. Миколаїв (ф. П-7).

Після страшної чорнобильської трагедії, що мала невиправні наслідки, важливого значення набуває виникнення на політичній арені екологічних неурядових організацій. У грудні 1987 р. виникає українська екологічна асоціація «Зелений світ», яка стала на боротьбі з наслідками екологічного лиха. Заснували екологічну асоціацію Спілка письменників та Спілка кінематографістів України. Очолила «Зелений світ» Ю. Щербак, сама була лікарем за фахом. Виникнення подібного роду екологічних асоціацій, стає нагальною необхідністю. Її діяльність була спрямована також на привернення уваги суспільства, заклики до боротьби з вирішенням екологічного забруднення, необхідність проведення референдумів, різного роду екологічних проектів та ін.

У кінці 80-х – початку 90-х років масово починають з'являтися на політичній арені «неформальні» політичні організації. На території Миколаївської області, однією із таких організацій і була екологічна асоціація «Зелений світ», а в майбутньому ми будемо спостерігати переформування асоціації у НРУ за перебудову.

Миколаївщина в цей період мала великі проблеми в екологічній сфері, і тому необхідність нагального вирішення цієї проблеми стояло на першому місці у екологічної асоціації «Зелений світ». Починається зародження соціальної активності миколаївців, що діють все активніше. Так з'являється крайовий відділ НРУ. Це стало приводом для поступового переформування у політичну партію, що згодом отримала назву Народний рух України.

Метою діяльності асоціації «Зелений світ» є гармонійна взаємодія людини з навколишнім середовищем в інтересах теперішнього та майбутнього поколінь. На зборах були прийняті статут і програма асоціації [4, арк. 3].

На установчих зборах організації були обрані голови і заступники, а саме О. Золотухін, С. Шаповалов, В. Шаповалов, О. Щеглов. До асоціації ввійшли члени Миколаївського відділу Спілки письменників УРСР В. Бойченко, Е. Январьов, В. Пучков, О. Голубкова, О. Колесник, члени Миколаївського відділу Фонду культури О. Золотухін, І. Грасевич, Г. Єжелов, а також майбутні члени Руху І. Гаврилишин, О. Долгих, В. Рукавішников, В. Кучеренко [4, арк. 50].

З початку 1990 р. до Миколаївської обласної Ради стали обирати представників від екологічної асоціації «Зелений світ», які з часом візьмуть активну участь у сесійних засіданнях, стануть впливати на прийняття рішень, що будуть стосуватися і в майбутньому реалізуватися щодо заборони заповнення Олександрівського водосховища. Це питання вирішуватиметься сесією обласної Ради, буде прийнята обласна програма «Екологія» про створення заповідного об'єкта «Гранітно-Степове Побужжя» на землях, які планувалося просто затопити водами Костянтинівського та Олександрівського водосховищ [3, арк.43.].

У 1987 р. був прийнятий проект розширення Южно-Українського енергетичного комплексу. У результаті пройшло будівництва 3-го енергоблоку АЕС та збудовано 4-й реактора, гідроенергетичних споруд (Костянтинівської ГЕС-

ГАЕС, Костянтинівського та Олександрівського руслових водосховищ ті ін.) [3, арк. 44.].

Але втручань, обмежень та ін. довго чекати не довелося, а за архівними даними, з'являються навіть перші заборони діяльності Руху. Так, за рішенням виконкому Миколаївської міської Ради народних депутатів № 266 від 18 серпня 1989 р. накладено заборону на проведення установчої конференції Миколаївської регіональної організації Народного Руху України за перебудову [6, арк.13]. Послідували й інші обмеження, застереження, попередження тощо.

Коли ж з'явилися неформальні об'єднання в Миколаївській області, то з подачі секретаря Миколаївського обкому Компартії України Л. Шараєва ухвалено постанову від 21 лютого 1989 р. про план роботи з виконання завдань ЦК КПРС від 30 січня 1989 р. [5, арк.52].

Працівники обкому, Миколаївського міськкому, райкомів партії брали участь у засіданнях, де велася роз'яснювальна робота щодо названих питань. На суботниках і недільниках затверджені відповідальні з числа апарату ідеологічного відділу обкому партії, останні вступили у дебати з представниками Миколаївської крайової організації НРУ, намагаючись локалізувати рухівські акції. Все робилося для того, щоб взяти під контроль її роботу і, відповідно, спрямувати її діяльність [2, арк.57]. Все це говорить про серйозність, з якою компартія ставилася до новостворених організацій.

У зв'язку з постійними утисками діяльності Миколаївської крайової організації Народного Руху України була подана скарга в комісію обласної Ради народних депутатів з питань гласності, засобів масової інформації та зв'язках з громадськими організаціями, що ґрунтувалася на двох статтях – 21, 22 Закону СРСР про пресу та інші засоби масової інформації [7, арк.12].

Внаслідок вирішення цієї проблеми, коли не дозволяли розповсюдження правдивої інформації у широкі маси, все ж виділялися спеціальні кіоски, де можна придбати такого роду літературу [7, арк.16].

Як наслідок, дещо все ж вдалося втілити у життя [7, арк.17]. Водночас організація виступала з державотворчими пропозиціями, зокрема, стосовно впровадження української мови, традицій, культури, піднесення і зростання

національної самосвідомості, які все відчутніше давали знати про себе [5, арк.25]. З об'єктивними процесами владі доводилося рахуватися.

За словами Ю. Діденка, партія НРУ зуміла домогтися того, що змогла організувати та очолити національно-визвольну хвилю українського народу в боротьбі за здобуття незалежності [1, с. 23].

Таким чином, екологічна асоціація «Зелений світ», будучи неформальною організацією увійшла до складу Української республіканської асоціації «Зелений світ» при Радянському комітеті захисту світу, взяла участь у референдумах стосовно вирішення екологічної проблеми в області та змогла втілити у життя багато екологічних проектів.

Джерела та література

1. Діденко Ю. В. Народний Рух у державотворчих процесах України (1989–2002) : монографія / Ю. В. Діденко. Одеса : Астропринт, 2006. 176 с.

2. Довідки обкому партії, інформації партійних і радянських органів про виконання постанов бюро обкому Компартії України з питань гласності в роботі обласного комітету партії; підвищення політичної і економічної культури трудящих; координації дій партійних органів з неформальними організаціями області. 19 квітня 1988 – 29 грудня 1989 рр. (Держархів Миколаївської обл.). Ф. П-7. Оп. 89. Спр. 163. 58 арк.

3. Миколаївська обласна екологічна асоціація «Зелений світ» 1988–1990 рр. (Держархів Миколаївської обл.). Ф. Р-6077. Оп. 1. Спр. 8. 56 арк.

4. Миколаївська обласна екологічна асоціація «Зелений світ» 1988-1990 рр. Ф. Р-6077. Оп. 1. Спр. 1. Установчі та організаційні документи Миколаївської обласної асоціації «Зелений світ» / протокол установчих зборів, програма, статут, списки членів. 22 вересня 1988 р. 7 квітня 1990 р., 101 арк.

4. Протокол XXV Миколаївської обласної партійної конференції від 25 травня 1990 року. Том перший. 25 травня 1990 р. (Держархів Миколаївської обл.). Ф. П-7. Оп. 89. Спр. 196. 184 арк.

5. Резолюції мітингів, зборів мешканців, колективів підприємств, громадських організацій про заборону будівництва Ташлицького і Олександрійського

водосховищ, 4–5 блоків Південно-Української АЕС та інше. 8 жовтня 1988 – 27 вересня 1990 рр. (Держархів Миколаївської обл.). Ф. Р-6077. Оп. 1. Спр. 11. 30 арк.

6. Рішення постійної комісії зі гласності, засобів масової інформації і зв'язках з громадськими організаціями. 28 вересня 1990 – 1 квітня 1992 рр. (Держархів Миколаївської обл.). Ф. Р-992. Оп. 12. Спр. 4746 «а». 34 арк.

Poberezhets G. S.

candidate of historical sciences

Nikolaev National Agrarian University

Ukraine, Nikolaev

ann20081988ann@gmail.com

Reformation of the environmental association "Green World" into the People's Movement of Ukraine in Mykolayiv region

Peculiarities of formation and rebirth of the ecological association "Green World" in Mykolayiv region into the political party People's Movement of Ukraine are analyzed. The problems that began to arise on the way to the implementation of the planned actions of the environmental association are identified and described.

Key words: *ecological association, political party, NRU, state formation, democracy.*

УДК 338.48(477.73)

Сонечко О. С.

викладач

Національний Університет кораблебудування

ім. адмірала Макарова

Україна, Миколаїв

sonechkoolga@gmail.com

Калініченко І. В.

студент

Національний Університет кораблебудування

ім. адмірала Макарова